

Naš doprinos istraživanju mora

Boro Kamić

Jedna skromna novinska bilješka u svega nekoliko redaka obavijestila nas je, da je 6. juna o. g. brod »Miner«, Jugoslavenske ratne mornarice isplovio na prvo petnaestodnevno oceanografsko istraživanje područja Jadranskog mora i Otrantskih vrata u okviru Međunarodne geofizičke godine. I to je bilo sve. Sasvim mala i zbijena između velikih naslova o međunarodnim događajima teško je privlačila pažnju, izgledala je sasvim obična, svakidašnja i beznačajna. A slučaj je upravo obratan: put broda »Miner« i njegovo prvo petnaestodnevno krstarenje Jadranom pažnje je vrijedno: ustvari to je jedno važno poglavlje, nova stranica nauke i naš doprinos u oblasti mora i pomorstva Međunarodnoj geofizičkoj godini.

Istraživači su propješačili Zemlju, izmjerili dubine oceana, slali u visinu balone s instrumentima za automatsko bilježenje opažanja, pa ipak, Zemlja je još uvijek nepoznata. Zbog toga se u preko pedeset zemalja na svi-

jetu, među kojima se nalazi i naša zemlja, nekih pet hiljada učenjaka spremaju za daljnja ispitivanja: u 18 mjeseci Međunarodne geofizičke godine bit će zbijeno deset i više godina normalnog istraživačkog rada i intenzivnih priprema. Na hiljade pitanja tražit će se odgovori: Mijenja li se klima na Zemlji? Povlače li se ledenjaci? Da li će se ledeni pokrivač s polova rastopiti i jednog dana poplaviti nastanjene priobalne oblasti? Otkuda dolaze kozmički zraci i kakve su prirode? Što je uzrok polarne svjetlosti? Kakav odnos između sunčevih pjega i sunčevih eksplozija i radio prijenosa na velike daljine. Jednom riječi, prvi put u historiji svijeta najveći svjetski učenjaci istovremeno će udruženim snagama izvesti fizička ispitivanja od interesa za čovjekovu sredinu i život na našoj planeti.

U okviru Međunarodne geofizičke godine čitavim naučnim istraživačkim radom kod nas rukovodi posebna komisija, dok su razne grane nauke zastupljene u pot-

komisijama, od kojih je jedna i za oceanografiju. Poduzet će se sedam petnaestodnevni krstarenja po Jadranskom moru i Otrantskim vratima i to: tri krstarenja u ovoj, a četiri u idućoj godini. Na svim krstarenjima radit će se na pet profila s 21 postajom. Tom prilikom obavljat će se hidrografski radovi, kao što su: mjerenje temperature mora u pojedinim slojevima sve do morskog dna, slanost mora, prozirnost mora, morske dubine, zatim će se vršiti bakteriološki radovi, biološki i geološki radovi, radovi na mjerenju morskih struja i meteorološka opažanja. A naročita pažnja posvetit će se istraživanju najvećih dubina Jadrana u bazenu Boke Kotorske, za koje se, prema dosadašnjim mjerenjima smatra, da iznose preko 1300 metara.

Zanimljivo je spomenuti, da je ovim istim brodom, koji se ranije zvao »Najada«, bivša Austrougarska vršila sličnu ekspediciju od 1910. do 1914. godine. Ovoga puta proučavat će se morske struje, što ranije nije bio slučaj.

Kada je već riječ o proučavanju morskih struja, potrebno je naglasiti, da je njihovo proučavanje od izvan-

rednog značenja. A evo zašto: najeminentnija imena učesnjava svijeta misle, da bolje poznavanje dubokih struja može pomoći, da se usavrše dugoročna vremenska predviđanja. Navodi se, naime, da struje pomjeraju velike količine hladne vode s Arktika i Antarktika prema Ekvatoru i natrag, pa to može utjecati i na vremenske prilike u širokim razmjerima. Drugi razlog, jednako važan, sastoji se u tome, što plodnost mora u pogledu hrane za riblji svijet zavisi od izmjene duboke vode i one na površini. Drugim riječima, to bi značilo, da količina ribe i druge hrane, koju čovjek nalazi u moru, u izvjesnoj mjeri zavisi od brzine, kojom se morska voda miješa i time sama sebe oplodnjava. A to dokazati za nauku značajno je i za privredu, jer broj stanovnika na svijetu naglo raste, a time i potreba, da se svakovrsne zalihe hrane stalno povećavaju. U tom svijetlu treba gledati na put našeg »Minera« po Jadranu.

Međunarodna geofizička godina, koja je evo upravo započela, pothvat je, koji inspirira i podstiče na napore, jer se teži k cilju, koji je blizak i drag čovjekovu duhu i čovjekovoj bezbrojnoj i neutaživoj želji za saznanjem i istinom o svijetu, u kome živi.